

KINH TẾ - XÃ HỘI

XU HƯỚNG CHÍNH SÁCH KINH TẾ CỦA MỸ DƯỚI THỜI TỔNG THỐNG JOE BIDEN VÀ TRIỂN VỌNG PHỤC HỒI

Lê Thị Vân Nga*

Tóm tắt: Đại dịch Covid-19 bùng phát từ đầu năm 2020 dường như đã xóa nhòa những thành quả kinh tế trong ba năm đầu dưới thời Tổng thống Donald Trump, nước Mỹ đối mặt với suy thoái kinh tế tồi tệ nhất và tỷ lệ thất nghiệp tăng lên mức cao nhất trong vòng nhiều thập kỷ. Chính quyền Tổng thống Donald Trump đã áp dụng các gói kích thích tài khóa và chính sách nới lỏng tiền tệ, song cho đến cuối năm 2020, triển vọng về tăng trưởng kinh tế Mỹ vẫn chưa có nhiều dấu hiệu lạc quan. Sau khi Tổng thống Joe Biden lên nhậm chức, ông đã tuyên bố kế hoạch kích cầu mang tên “Kế hoạch giải cứu nước Mỹ” trị giá 1,9 nghìn tỷ USD, duy trì chính sách lãi suất thấp, tăng thuế thu nhập cá nhân và doanh nghiệp, kích thích phát triển công nghiệp trong nước. Với việc thông qua gói kích thích kinh tế này và triển vọng về việc tiêm chủng vắc xin Covid-19 rộng rãi, kinh tế Mỹ được dự báo sẽ phục hồi nhanh hơn trong năm 2021, tuy nhiên vẫn cần nhiều thời gian để có thể trở lại mức tăng trưởng so với trước suy thoái.

Từ khóa: chính sách, kinh tế Mỹ, Joe Biden, triển vọng, phục hồi

1. Bối cảnh kinh tế Mỹ trước thời Tổng thống Joe Biden

Sau khi Tổng thống Donald Trump lên nhậm chức, các chính sách kinh tế của ông được triển khai dựa trên khẩu hiệu “nước Mỹ trên hết”. Cụ thể là, Đạo luật việc làm và cắt giảm thuế được ban hành vào tháng 12/2017 đã cắt giảm thuế suất thu nhập doanh nghiệp từ 35% xuống còn 21% và giảm thuế suất thu nhập cá nhân ở các nhóm chịu thuế xuống mức thấp. Ngoài ra, ông Trump cũng tuyên bố rút khỏi các hiệp định thương mại đa phương như TPP,

đàm phán lại NAFTA và các hiệp định thương mại song phương với các đối tác thương mại chủ chốt của Mỹ, áp đặt thuế quan đối với hàng hóa nhập khẩu vào thị trường Mỹ, đặc biệt là hàng hóa từ Trung Quốc. Đồng thời, Chính quyền Tổng thống Trump cũng dỡ bỏ các quy định và rào cản đối với doanh nghiệp, khuyến khích và thúc đẩy hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp, gây sức ép bằng thuế quan để các công ty dịch chuyển hoạt động sản xuất và công nghệ sang Mỹ, mở nhà máy ở Mỹ và tạo việc làm cho người lao động Mỹ.

* Viện Nghiên cứu Châu Mỹ

Dưới thời Tổng thống Donald Trump, nhìn chung kinh tế Mỹ có thể được chia thành hai giai đoạn: giai đoạn 2017-2019 được coi là thành công với sự tăng trưởng kinh tế ổn định và năm 2020 kinh tế rơi vào suy thoái.

Tính từ năm 2017 đến hết năm 2019, kinh tế Mỹ có mức tăng trưởng tương đối cao với tốc độ tăng GDP trong năm 2017, năm 2018 và năm 2019 lần lượt là 2,4%, 2,9%, và 2,7%. Như vậy, tốc độ tăng trưởng kinh tế trung bình của Mỹ trong ba năm từ năm 2017 đến năm 2019 đạt 2,67%, cao hơn so với một số quốc gia có nền kinh tế phát triển trên thế giới khác như Anh, Pháp, Đức hay Nhật. Sau ba năm kể từ khi ông Trump lên nhậm chức, tỷ lệ thất nghiệp ở Mỹ đã giảm xuống mức thấp nhất kể từ thập niên 60 của thế kỷ XX với tỷ lệ thất nghiệp chỉ còn 3,5% vào những tháng cuối năm 2019. Trong giai đoạn này, thu nhập của các hộ gia đình tăng đáng kể với mức thu nhập trung bình của các hộ gia đình hàng năm tăng thêm 6.000 USD trong 3 năm đầu nhiệm kỳ tổng thống của ông Trump¹. Tỷ lệ lạm phát ở Mỹ năm 2019 được kiểm chế ở mức 1,81%². Dưới thời Tổng thống Donald Trump, chỉ số chứng khoán S&P của Mỹ đã tăng hơn 70% so với thời kỳ trước đó. Một phần nguyên nhân dẫn đến sự gia tăng chỉ số S&P là do lãi suất ở Mỹ giảm xuống mức thấp kỷ lục khiến nhiều nhà đầu tư chuyển sang đầu tư vào chứng khoán để thu lợi nhiều hơn.

Tính đến hết năm 2019, khu vực công nghiệp chế tạo ở Mỹ đã có sự phục hồi đáng kể so với giai đoạn trước đây, đặc biệt phục hồi mạnh mẽ trong hai năm 2017 và năm 2018. Năm 2018, tỷ trọng của khu vực công nghiệp chế tạo trong GDP đạt 11,4% vào năm 2019, sử dụng 8,51% lực lượng lao động của quốc gia này³. Xét trong giai đoạn 2017-2019, sản lượng công nghiệp chế tạo tăng 3,6%, tỷ lệ này cao gấp đôi so với tốc độ tăng 1,7% trong 3 năm trước khi ông Trump nhậm chức⁴.

Nhìn chung, giai đoạn 2017-2019, các chính sách kinh tế của Chính quyền Tổng thống Donald Trump đã đạt được một số kết quả thành công đáng kể như: tăng trưởng kinh tế ở mức tương đối cao và ổn định so với thời kỳ trước đó, hàng triệu việc làm mới được tạo ra và tỷ lệ thất nghiệp ở Mỹ đã giảm xuống mức thấp chưa từng có, thu nhập và tiền công của người lao động tăng, khu vực công nghiệp chế tạo phục hồi mạnh mẽ. Mặc dù vậy, nền kinh tế Mỹ vẫn phải đối mặt với một số vấn đề thách thức như: thâm hụt thương mại ở mức cao, nợ công cao.

Đầu năm 2020, đại dịch Covid-19 bắt đầu lan rộng tới nhiều quốc gia và khu vực trên thế giới. Từ tháng 3/2020, đại dịch Covid-19 bùng phát ở Mỹ và Mỹ nhanh chóng trở thành tâm dịch lớn nhất của thế giới. Đại dịch Covid-19 khiến chuỗi cung ứng toàn cầu bị đứt gãy, tổng cầu của nền kinh tế sụt giảm khi chi tiêu cho tiêu dùng giảm mạnh, dẫn đến ảnh hưởng nghiêm trọng tới

mọi lĩnh vực của nền kinh tế. Tăng trưởng kinh tế giảm xuống mức âm và hàng triệu người lao động rơi vào tình trạng thất nghiệp. Nhằm ngăn chặn sự lây lan của dịch bệnh, các biện pháp hạn chế và phong tỏa đã được thực hiện, dẫn đến hàng loạt doanh nghiệp và nhà máy phải tạm thời đóng cửa, hoạt động sản xuất bị đình trệ, tài chính của nhiều doanh nghiệp gặp khó khăn. Số liệu thống kê cho thấy, trong quý I/2020, GDP của Mỹ đã giảm 5% và tiếp tục giảm 31,4%⁵ trong quý II/2020 khi chi tiêu cho tiêu dùng, động lực thúc đẩy tăng trưởng kinh tế Mỹ, sụt giảm mạnh. Sự suy giảm của kinh tế Mỹ trong 6 tháng đầu năm 2020 đã chính thức chấm dứt thời kỳ dài hơn một thập kỷ tăng trưởng liên tục. Hàng loạt doanh nghiệp phải cắt giảm lao động do các biện pháp phong tỏa, tạm dừng và hạn chế hoạt động, dẫn đến tỷ lệ thất nghiệp đã tăng lên mức đỉnh điểm 14,8% trong tháng 4/2020⁶, con số cao hơn rất nhiều so với mức đỉnh điểm của thời kỳ khủng hoảng tài chính 2008-2009.

Kể từ đầu năm 2020, dịch Covid-19 xuất phát từ Trung Quốc và đã lan rộng khắp thế giới khiến nhiều quốc gia bị ảnh hưởng, trong đó Mỹ là một trong những quốc gia chịu ảnh hưởng nặng nề nhất. Tác động của dịch Covid-19 thực sự nghiêm trọng từ tháng 3/2020, khiến cho hoạt động kinh doanh trên cả nước đình trệ và do lệnh phong tỏa nhằm ngăn chặn nguy cơ dịch bệnh lây lan, các doanh nghiệp không thể lao động và

người tiêu dùng không thể chi tiêu. Nhiều doanh nghiệp, nhà hàng, quán cafe, cửa hàng và nhà máy phải đóng cửa và người dân phải ở nhà, người lao động không có việc làm khiến cho nền kinh tế rơi vào suy thoái nghiêm trọng với tốc độ tăng GDP quý I/2020 giảm xuống mức -5% và GDP quý II/2020 tiếp tục giảm sâu xuống -31,7%⁷, mức suy giảm nghiêm trọng nhất kể từ sau Chiến tranh thế giới thứ hai, mà nguyên nhân chủ yếu là chi tiêu cho tiêu dùng trong quý II/2020 sụt giảm tới 34,6% so với quý II/2019. Những tác động do dịch Covid-19 gây ra thể hiện ở mọi lĩnh vực kinh tế, trong đó khu vực công nghiệp chịu ảnh hưởng mạnh mẽ với sản lượng công nghiệp trong quý II/2020 giảm tới 42,6% so với cùng kỳ năm 2019⁸. Các lĩnh vực chịu ảnh hưởng tồi tệ nhất của dịch Covid-19 là du lịch, khách sạn, hàng không, dịch vụ bán lẻ. Để ngăn ngừa sự lây lan của dịch bệnh, các đường bay quốc tế phải đóng cửa và các đường bay nội địa cũng bị hạn chế khiến số lượng khách du lịch trong và ngoài nước giảm mạnh, dẫn đến doanh thu trong các ngành du lịch và khách sạn, cũng như hàng không đều giảm mạnh, nhiều lao động trong các ngành này bị mất việc làm. Theo số liệu thống kê, một trong những hãng hàng không lớn hàng đầu ở Mỹ là American Airlines, đã phải sa thải tới hơn 32.000 nhân viên⁹.

Tỷ lệ thất nghiệp vốn chỉ ở mức 3,5% trong tháng 2/2020 đã tăng vọt lên 14,7% vào tháng 4/2020, vượt xa tỷ lệ

thất nghiệp 10% trong thời kỳ khủng hoảng tài chính 2008-2009. Tuy nhiên, tỷ lệ thất nghiệp đã giảm dần xuống còn 10,2% trong tháng 7/2020 và tiếp tục giảm xuống còn 8,4% trong tháng 8/2020 khi nhiều doanh nghiệp bắt đầu thuê lao động trở lại sau thời kỳ phong tỏa¹⁰. Nguyên nhân khiến tỷ lệ thất nghiệp giảm dần là do từ tháng 5/2020, Chính phủ Mỹ bắt đầu nới lỏng các biện pháp hạn chế, cho phép nhiều doanh nghiệp mở cửa hoạt động trở lại.

Với việc nới lỏng các biện pháp hạn chế từ giữa năm 2020, hoạt động xuất nhập khẩu hàng hóa và dịch vụ cũng dần được phục hồi. Kim ngạch xuất khẩu của Mỹ tăng từ 144,5 tỷ USD trong tháng 5/2020 lên 158,3 tỷ USD trong tháng 6/2020 và tiếp tục tăng lên 184,2 tỷ USD trong tháng 11/2020¹¹. Trong khi đó, kim ngạch nhập khẩu của Mỹ cũng tăng với tốc độ nhanh chóng, từ 199,1 tỷ USD trong tháng 5/2020 tăng lên 208,9 tỷ USD trong tháng 6/2020 và đạt 252,3 tỷ USD trong tháng 11/2020, dẫn đến thâm hụt thương mại của Mỹ có xu hướng ngày càng tăng, từ 51,2 tỷ USD trong tháng 6/2020 đã tăng lên 68,1 tỷ USD trong tháng 11/2020¹².

Từ quý III/2020, nền kinh tế Mỹ bắt đầu có những dấu hiệu cho thấy sự phục hồi khi các bang mở cửa hoạt động trở lại, tuy nhiên trong quý IV/2020, nền kinh tế phục hồi với tốc độ chậm lại khi tình hình dịch bệnh vẫn diễn biến hết sức phức tạp. Theo số liệu thống kê, chỉ tính riêng trong tháng 12/2020,

nước Mỹ đã mất 140.000 việc làm. Hàng triệu người Mỹ chịu cảnh thất nghiệp, nhiều người vẫn duy trì được việc làm song bị giảm thu nhập nghiêm trọng. Như vậy, mặc dù có những dấu hiệu cho thấy sự phục hồi vào nửa cuối năm 2020, song nhìn chung, kinh tế Mỹ đã suy giảm 3,5% trong năm 2020, mức suy giảm tồi tệ nhất trong bảy mươi năm¹³.

2. Các kế hoạch và chính sách kinh tế của Tổng thống Joe Biden

Bước vào Nhà trắng, Tổng thống Joe Biden đã phải đối mặt với một nhiệm vụ đầy thách thức, đó là khôi phục nền kinh tế suy thoái nặng nề do đại dịch Covid-19 gây ra và tình trạng thất nghiệp chưa từng có kể từ sau đại suy thoái.

Chính vì vậy, ngay sau khi nhậm chức, Tổng thống Mỹ Joe Biden đã ký phê duyệt 17 sắc lệnh phủ quyết hoặc đảo quyết nhiều chính sách của Chính quyền Donald Trump, trong đó có một số chính sách kinh tế như chương trình chính sách thuế, chính sách tiền lương, chính sách thương mại,...

Tổng thống Joe Biden cũng đã đưa ra các chính sách và kế hoạch phục hồi kinh tế với khẩu hiệu “Xây dựng lại tốt hơn”, ưu tiên hàng đầu trong chương trình nghị sự của tân Tổng thống Mỹ Biden là khôi phục tăng trưởng kinh tế mà trước hết là hỗ trợ nền kinh tế trước những tác động nghiêm trọng của đại dịch Covid-19, đồng thời đưa nước Mỹ bước sang giai đoạn chuyển biến căn bản trong những năm tiếp theo.

Ngày 15/1/2021, Tổng thống Joe Biden đã chính thức tuyên bố kế hoạch kích cầu mang tên “Kế hoạch giải cứu nước Mỹ” trị giá 1,9 nghìn tỷ USD. Kế hoạch này bao gồm:

- Chương trình hỗ trợ trực tiếp trị giá 1 nghìn tỷ USD, trong đó hỗ trợ trực tiếp 1.400 USD/người cho phần lớn người dân ở Mỹ, sau khi mỗi người được hỗ trợ 600 USD trong gói kích cầu trị giá gần 900 tỷ USD dưới thời Chính quyền Tổng thống Donald Trump vào tháng 12/2020. Mở rộng bảo hiểm thất nghiệp khẩn cấp đến tháng 9/2021 và tăng mức bảo hiểm lên 400 USD/tuần.

- Nỗ lực y tế công cộng và tái mở cửa trường học (400 tỷ USD): chương trình tiêm chủng quốc gia 20 tỷ USD, mở rộng xét nghiệm hàng loạt trị giá 50 tỷ USD, thuê thêm 100.000 lao động cho lĩnh vực chăm sóc sức khỏe cộng đồng, 30 tỷ USD cho Quỹ Cứu trợ Thiên tai, 130 tỷ để mở cửa phần lớn các trường học vào mùa xuân.

- Hỗ trợ cho các cộng đồng địa phương (440 triệu USD): cung cấp tài chính cho các chính quyền địa phương, trợ cấp và cho vay đối với các doanh nghiệp nhỏ, các đại lý vận tải công cộng nhằm vượt qua những khó khăn trong thời kỳ khủng hoảng.

- Tăng cường an ninh mạng (10 tỷ USD).

Một số điểm nổi bật trong chính sách kinh tế của Chính quyền Tổng thống Biden bao gồm:

- Cung cấp bảo hiểm y tế 97% cho tất cả người dân Mỹ trong 10 năm.

- Tăng thêm 4 nghìn tỷ USD thuế thu nhập thông qua tăng tỷ lệ thuế suất lên 39,6%, đánh thuế lợi tức vốn với tỷ lệ thuế suất thông thương và tăng tỷ lệ thuế suất thu nhập doanh nghiệp lên 28%. Ông Biden dự kiến, kế hoạch thuế của ông sẽ làm tăng 4 nghìn tỷ USD thu ngân sách từ thuế trong vòng một thập kỷ.

- Giãn nợ cho các khoản vay đối với sinh viên và miễn học phí cho sinh viên đại học lên đến 125.000 USD.

- Tăng lương tối thiểu lên 15 USD/giờ và bãi bỏ các quy định luật về “quyền lao động”.

- Mở rộng các chính sách “Mua hàng Mỹ” thông qua hoạt động mua sắm của chính phủ, đồng thời sử dụng các khoản trợ cấp và các biện pháp khuyến khích để các sản phẩm của Mỹ có tính cạnh tranh hơn.

- Đầu tư 1,3 nghìn tỷ USD vào xây dựng cơ sở hạ tầng trong 10 năm.

- Chi 2 nghìn tỷ USD cho năng lượng sạch trong suốt nhiệm kỳ đầu của Tổng thống Biden.

Ngày 22/11/2021, Tổng thống Biden đã ban hành sắc lệnh hành chính nhằm hỗ trợ tài chính cho các hộ gia đình và doanh nghiệp, bao gồm các nội dung: Cung cấp thực phẩm cho sinh viên do trường học bị đóng cửa và tăng cường trợ cấp tem phiếu thực phẩm; Cải thiện việc phân phối các khoản thanh toán kích cầu trực tiếp; Yêu cầu Bộ Lao động làm rõ rằng người lao động vẫn có thể

tham gia bảo hiểm thất nghiệp nếu việc làm gây ảnh hưởng đến sức khỏe của họ do ảnh hưởng của dịch Covid-19; Phát triển mạng lưới hỗ trợ để giúp các hộ gia đình và doanh nghiệp tiếp cận với các khoản trợ cấp của chính phủ; Yêu cầu các nhà thầu liên bang trả mức lương tối thiểu 15 USD¹⁴.

Với mục tiêu chung là thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và tạo việc làm cho người lao động Mỹ, song cách tiếp cận chính sách của Chính quyền Tổng thống Joe Biden có những khác biệt rõ ràng so với cách tiếp cận chính sách của Chính quyền Donald Trump.

Về chính sách thuế, nếu như Chính quyền Trump muốn kích thích tăng trưởng thông qua cắt giảm thuế thu nhập cá nhân và doanh nghiệp, kích thích chi tiêu tiêu dùng của cá nhân và đầu tư của doanh nghiệp thì ông Biden chủ trương tăng thuế thu nhập đối với các doanh nghiệp và các cá nhân, hộ gia đình có thu nhập cao, giúp tăng thu ngân sách của chính phủ, hỗ trợ cho việc tăng chi tiêu vào cải thiện cơ sở hạ tầng, giáo dục, y tế, năng lượng sạch và an sinh xã hội. Các kế hoạch chi tiêu có thể khiến chi ngân sách tăng và dẫn đến thâm hụt ngân sách song có thể Chính quyền Biden thực hiện được các mục tiêu: phân phối lại thu nhập, phân bổ lại các nguồn lực trong nền kinh tế. Dưới thời Tổng thống Trump, Đạo luật Việc làm và Cắt giảm thuế đã đưa mức thuế suất thu nhập doanh nghiệp giảm từ 35% xuống còn 21%, giảm thuế suất thu nhập của

các cá nhân có thu nhập cao nhất từ 39,6% xuống còn 27%. Thực tế cho thấy, chính sách giảm thuế của Chính quyền Trump đã đem lại kết quả tích cực, giúp cho mức lương bình quân của người lao động ở Mỹ trong giai đoạn 2017-2019 tăng lên đến 3%, thu nhập của hộ gia đình ở Mỹ tăng. Tuy nhiên, khác với ông Trump, ông Biden lại thể hiện mong muốn nâng mức thuế suất thu nhập đối với các cá nhân hoặc cặp vợ chồng có thu nhập cao nhất trở lại 39,6% như trước đây, mức thuế thu nhập doanh nghiệp cũng sẽ nâng từ 21% lên 28% với kỳ vọng chính sách tăng thuế sẽ giúp chính phủ tăng thu ngân sách, bù đắp cho các khoản chi tiêu đầu tư nhằm khôi phục và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế.

Song song với việc tăng thuế thu nhập, ông Biden thể hiện mong muốn tăng mức lương tối thiểu trên toàn quốc từ 7,25 USD/giờ lên 15 USD/giờ nhằm duy trì mức sống tối thiểu, cơ bản cho người lao động Mỹ. Một nghiên cứu của Văn phòng Ngân sách Quốc hội năm 2019 ước tính, việc tăng lương tối thiểu lên 15 USD đến năm 2025 sẽ trực tiếp làm tăng lương cho 17 triệu người lao động, mặc dù số người có việc làm có thể giảm từ 0-3,7 triệu người¹⁶. Tuy nhiên, cũng có những ý kiến trái chiều cho rằng việc tăng lương tối thiểu có thể khiến cho nhiều người lao động Mỹ, trong đó chủ yếu là phụ nữ và lao động trẻ rơi vào tình cảnh mất việc làm. Nguyên nhân giải thích cho điều này là do việc tăng lương sẽ dẫn đến tăng chi phí sử dụng lao động,

ảnh hưởng đến lợi nhuận doanh nghiệp và có thể khiến nhiều doanh nghiệp phải sa thải lao động để giảm gánh nặng từ việc tăng chi phí lương, hoặc tăng giá sản phẩm khiến người tiêu dùng sẽ phải mua hàng hóa với giá cao hơn, dẫn đến nguy cơ lạm phát.

Về chính sách thương mại, ông Biden vốn là người ủng hộ thương mại tự do. Trước đây, ông từng ủng hộ TPP với tư cách là thượng nghị sĩ, bỏ phiếu cho NAFTA và việc Trung Quốc gia nhập WTO. Tuy nhiên, ông Biden từng nói rằng ông sẽ không đàm phán hiệp định thương mại tự do mới nào cho đến khi đầu tư trong nước của Mỹ tăng mạnh. Ông Biden cũng phản đối các thỏa thuận thương mại mà quyền của người lao động và các tiêu chuẩn về môi trường chưa được đảm bảo, chẳng hạn như thỏa thuận thương mại với Peru năm 2006. Trong một bài phát biểu, ông đã kêu gọi các biện pháp “trả đũa” đối với hành vi gian lận thương mại của Trung Quốc. Sau khi nhậm chức, ông Biden đã đề cử bà Katherine Tai làm đại diện thương mại của Mỹ. Ông Biden nói rằng ông sẽ không ngay lập tức dỡ bỏ thuế quan đối với Trung Quốc. Trong khi đó, bà Katherin Tai cho biết bà ủng hộ sử dụng thuế quan làm “công cụ hợp pháp” nhằm đối phó với Trung Quốc.

Sự khác biệt trong chính sách thương mại của Chính quyền Biden với Chính quyền Trump là ông Biden hứa sẽ đoàn kết với các đồng minh của Mỹ, chẳng hạn như EU nhằm chống lại Trung Quốc,

mặc dù vậy ông Biden lại chưa đưa ra lời hứa hẹn nào về việc chấm dứt các mức thuế quan hiện hành đối với hàng hóa nhập khẩu từ EU.

Về chính sách công nghiệp, trọng tâm chính sách của Chính quyền Biden vẫn là kích thích phát triển công nghiệp trong nước, giống như được thể hiện thông qua cam kết tranh cử “Made in all of America” (Sản xuất toàn bộ tại Mỹ), có thể được hiểu là nguyên tắc “Mua hàng Mỹ” mở rộng. Chính sách này được thực hiện thông qua các biện pháp như đánh thuế 10% đối với các công ty mà Mỹ đặt hàng sản xuất ở nước ngoài và ngược lại giảm thuế đối với các công ty trong nước, lấp lỗ hổng giúp các công ty đa quốc gia tránh thuế đối với phần lợi nhuận từ nước ngoài. Vào tháng 7/2020, ông Biden đề xuất kế hoạch trị giá 700 tỷ USD nhằm củng cố sức mạnh của khu vực công nghiệp chế tạo và thúc đẩy công nghệ của Mỹ. Ông đề xuất chi tiêu 400 tỷ USD vào hàng hóa và dịch vụ của Mỹ, chi 300 tỷ USD vào đầu tư cho nghiên cứu và phát triển các công nghệ như xe điện, nguyên vật liệu nhẹ, 5G và trí tuệ nhân tạo. Ông Biden tin rằng người lao động Mỹ có khả năng cạnh tranh với người lao động ở những nơi khác, nhưng chính phủ cần đấu tranh cho họ. Đồng thời, ông Biden cũng sẽ duy trì các chính sách dưới thời Trump như lệnh cấm với các hàng công nghệ của Trung Quốc và các biện pháp trừng phạt với các doanh nghiệp của Trung Quốc cũng chưa được xóa bỏ.

3. Triển vọng phục hồi kinh tế Mỹ

Sau khi Tổng thống Joe Biden lên cầm quyền, nước Mỹ vừa phải nỗ lực khôi phục vị thế vừa cố gắng kiểm soát đại dịch Covid-19. Theo dự báo của Ngân hàng Thế giới, tốc độ tăng GDP của Mỹ sẽ vào khoảng 3,5% trong năm 2021¹⁷.

Theo kết quả một cuộc khảo sát đối với các nhà kinh tế do hãng Reuters thực hiện, nền kinh tế Mỹ sẽ phục hồi trở lại mức trước khi đại dịch Covid-19 bùng phát sau khoảng một năm kể từ khi gói kích thích kinh tế trị giá 1.900 tỷ USD được Chính quyền Tổng thống Joe Biden đưa ra nhằm thúc đẩy các hoạt động kinh tế Mỹ. Cũng theo cuộc khảo sát này, nước Mỹ có thể phải mất hơn một năm để tỷ lệ thất nghiệp giảm xuống còn 3,5% bằng với mức trước khủng hoảng do đại dịch Covid-19. Theo dự báo, kinh tế Mỹ sẽ tăng trưởng với tốc độ 2,8% trong quý I/2021 và tiếp tục tăng trưởng với tốc độ lần lượt là 6%, 6,3% và 4,6% trong 3 quý tiếp theo của năm 2021 khi các biện pháp ứng phó với sự lây lan của dịch bệnh đem lại hiệu quả và vắc xin được tiêm chủng rộng rãi trên nước Mỹ¹⁸.

Vào thời điểm cuối năm 2020, nhiều ý kiến cho rằng, ít nhất cũng phải đến quý II hoặc quý III năm 2021, nền kinh tế mới có thể khôi phục được sản lượng mất đi do đại dịch Covid-19 gây ra. Song thực tế số liệu từ các báo cáo kinh tế cho thấy, nền kinh tế Mỹ đã có những dấu hiệu phục hồi sớm hơn. Tỷ lệ thất nghiệp giảm từ 6,7% trong tháng 12/2020

xuống còn 6,3% trong tháng 1/2021 và 6% trong tháng 3/2021¹⁹, tuy nhiên tỷ lệ việc làm/dân số chỉ là 57,8%, thấp hơn so với tỷ lệ 61,1% vào thời điểm trước đại dịch Covid-19. Chỉ số niềm tin tiêu dùng tăng từ 90,4 trong tháng 2/2021 lên 109,7 trong tháng 3/2021, chỉ số này đã cải thiện đáng kể so với mức thấp nhất 85,7 trong tháng 4/2020, mặc dù vậy vẫn thấp hơn so với con số 132,6 trong tháng 2/2020. Chỉ số Sản xuất ISM tăng từ 60,8 trong tháng 2/2021 lên 64,7 trong tháng 3/2021²⁰.

Sau khi gói kích thích kinh tế trị giá 1.900 tỷ USD được thông qua, đã có những dự báo lạc quan hơn về triển vọng phục hồi của kinh tế Mỹ. Theo nhà kinh tế Gregory Daco của Oxford Economics, kinh tế Mỹ có thể sẽ trở thành động lực tăng trưởng của kinh tế toàn cầu trong thời gian tới, đóng góp tỷ lệ đáng kể vào tăng trưởng kinh tế toàn cầu. Tổng thống Joe Biden cho rằng, gói cứu trợ sẽ là động lực giúp nền kinh tế tạo ra hàng triệu việc làm mới và tăng tổng sản phẩm quốc nội (GDP) thêm 1 nghìn tỷ USD. Niềm tin của người dân Mỹ đối với triển vọng kinh tế đã được cải thiện đáng kể nhờ gói cứu trợ Covid-19 và kế hoạch tiêm chủng toàn dân giúp nối lại các hoạt động kinh tế.

Vào tuần cuối tháng 3/2021, Tổng thống Joe Biden dự báo tăng trưởng kinh tế Mỹ trong năm 2021 có thể đạt 6%, mức tăng cao nhất trong vòng 37 năm. Theo một dự báo của Deloitte Insights, GDP của Mỹ sẽ tăng trưởng

với tốc độ tương đối nhanh, sau đó ổn định gần với xu hướng dài hạn hàng năm là 1,5%-2,0%²¹. Theo dự báo của Cục Dự trữ Liên bang, với đà phục hồi như hiện nay, tỷ lệ thất nghiệp sẽ giảm xuống 4,5% vào cuối năm 2021 thay vì con số ước tính 5% trước đó, và tốc độ tăng trưởng kinh tế trong năm 2021 sẽ vào khoảng 6,5%, cao hơn so với mức dự báo 4,2% trước đó²².

Đầu tháng 4/2021, Quỹ Tiền tệ quốc tế (IMF) đưa ra dự báo, tốc độ tăng trưởng của các nền kinh tế phát triển là 5,1%, trong đó tốc độ tăng trưởng kinh tế Mỹ trong năm 2021 sẽ lên tới 6,4%²³. Các chương trình kích thích kinh tế của Chính phủ Mỹ chính là động lực quan trọng thúc đẩy kinh tế Mỹ phục hồi. Kinh tế tăng trưởng nhanh có thể dẫn đến lạm phát cao hơn, song Fed đã cam kết duy trì mức lãi suất thấp cho đến khi thị trường việc làm phục hồi và tỷ lệ lạm phát giữ ở mức trên 2% trong một thời gian. Mặc dù tỷ lệ thất nghiệp có xu hướng giảm song nhiều lao động vẫn còn thất nghiệp và giảm thu nhập, đặc biệt là lao động trong lĩnh vực dịch vụ khách sạn và nhà hàng. Nếu tính đến cả những người không muốn tìm việc làm hoặc những người làm việc bán thời gian đang mong muốn tìm việc toàn thời gian thì tỷ lệ thất nghiệp còn cao hơn. Bên cạnh đó, có những hậu quả lâu dài mà đại dịch Covid-19 để lại cho nền kinh tế như hàng ngàn cửa hàng, nhà máy đóng cửa vĩnh viễn,

nhiều công ty nợ nần chồng chất khó có thể vực dậy sau suy thoái.

Như vậy, Tổng thống Joe Biden lên cầm quyền sau một cuộc bầu cử nhiều tranh cãi và trong bối cảnh kinh tế Mỹ đang suy giảm nghiêm trọng sau đại dịch Covid-19. Với khẩu hiệu “Xây dựng lại tốt hơn”, Chính quyền Tổng thống Biden đã đưa ra gói kích thích kinh tế trị giá 1,9 nghìn tỷ USD và duy trì chính sách lãi suất thấp nhằm hỗ trợ nền kinh tế khôi phục sau khủng hoảng. Tổng thống Biden chủ trương tăng thuế thu nhập đối với cá nhân và doanh nghiệp với mục tiêu thúc đẩy tăng thu ngân sách chính phủ, hỗ trợ cho chi tiêu vào cải thiện cơ sở hạ tầng, năng lượng sạch, giáo dục y tế và hệ thống phúc lợi xã hội. Về chính sách thương mại, Chính quyền Biden tăng cường các quan hệ đồng minh của Mỹ, đối phó với Trung Quốc. Chính sách công nghiệp hướng tới kích thích phát triển công nghiệp trong nước với quan điểm “Made in all of America” (Sản xuất toàn bộ tại Mỹ). Với việc thông qua gói kích thích kinh tế trị giá 1,9 nghìn tỷ USD và việc tiêm chủng vắc xin ngừa Covid-19 được triển khai rộng rãi, kinh tế Mỹ có thể phục hồi nhanh chóng trong năm 2021. Tuy nhiên, kinh tế Mỹ còn phải đối mặt với nhiều vấn đề thách thức do hậu quả của đại dịch Covid-19 như thất nghiệp, giảm thu nhập, nhiều công ty rơi vào tình trạng nợ nần và phải mất một thời gian dài để có thể khôi phục so với giai đoạn trước suy thoái ■

Chú thích:

1. Stephen Moore (2019), Middle-Class Incomes Surging-Thanks to Trump Policies, <https://www.heritage.org/markets-and-finance/commentary/middle-class-incomes-surging-thanks-trump-policies>
2. Projected annual inflation rate in the United States from 2010 to 2021, <https://www.statista.com/statistics/244983/projected-inflation-rate-in-the-united-states/>
3. <https://www.nam.org/state-manufacturing-data/2020-united-states-manufacturing-facts/>
4. Maxim Lott (2020), The Trump economy, three years in: What the numbers say, <https://www.foxbusiness.com/markets/trump-economy-three-years-in>
5. <https://tradingeconomics.com/united-states/gdp-growth-annual>
6. Trading Economics, U.S. unemployment rate, <https://tradingeconomics.com/united-states/unemployment-rate>
7. <https://tradingeconomics.com/united-states/gdp-growth-annual>
8. Triển vọng kinh tế Mỹ còn u ám, <http://tapchitaichinh.vn/tai-chinh-quoc-te/trien-vong-kinh-te-my-con-u-am-326841.html>
9. Bill Chappell, David Schaper (2020), United States Americans Tell 32,000 Employees They're Now On Furlough, <https://www.npr.org/sections/coronavirus-live-updates/2020/10/01/919029571/united-and-american-airlines-tell-32-000-employees-theyre-now-on-furlough>
10. <https://tradingeconomics.com/united-states/unemployment-rate>
11. Trading Economics, United States Exports, <https://tradingeconomics.com/united-states/exports>
12. Trading Economics, United States Balance of Trade, <https://tradingeconomics.com/united-states/balance-of-trade#:~:text=Looking%20forward%2C%20we%20estimate%20Balance,according%20to%20our%20econometric%20models.>
13. The Guardian (2021), US economy shrank by 3.5% in 2020, the worst year since second world war, <https://www.theguardian.com/business/2021/jan/28/us-economy-shrank-2020-worst-year-since-second-world-war>.
14. White House, Fact Sheet: President Biden's New Executive Actions Deliver Economic Relief for American Families and Businesses Amid the COVID-19 Crises". [whitehouse.gov](https://www.whitehouse.gov). January 22, 2021. Accessed on Jan 23, 2021.
15. Ben Winck (2021), The US is recovering faster than expected but economic rebound is far from complete, Fed's Powell says, <https://www.businessinsider.com/us-economic-recovery-federal-reserve-jerome-powell-house-testimony-coronavirus-2021-3>
16. CBO, "The Effects on Employment and Family Income of Increasing the Federal Minimum Wage". [cbo.gov](https://www.cbo.gov). July 8, 2019. Retrieved January 22, 2021.
17. Huy Vũ (2021), Triển vọng tăng trưởng mới của kinh tế toàn cầu, <https://nhandan.com.vn/tin-tuc-the-gioi/trien-vong-tang-truong-moi-cua-kinh-te-toan-cau-634760/>
18. Chuyên gia dự báo về đà phục hồi của nền kinh tế lớn nhất thế giới, <http://thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/quoc-te/2021-02-12/chuyen-gia-du-bao-ve-da-phuc-hoi-cua-nen-kinh-te-lon-nhat-the-gioi-99745.aspx>
19. Trading Economics (2021), United States Unemployment Rate, <https://tradingeconomics.com/united-states/unemployment-rate>
20. Raymond James (2021), Jobs, https://www.raymondjames.com/commentary-and-insights/scott_brown/2021/04/05/weekly-economic-commentary
21. Daniel Bachman (2021), United States Economic Forecast 1st Quarter 2021, <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/economy/us-economic-forecast/united-states-outlook-analysis.html>
22. Ben Winck (2021), The US is recovering faster than expected but economic rebound is far from complete, Fed's Powell says, <https://www.businessinsider.com/us-economic-recovery-federal-reserve-jerome-powell-house-testimony-coronavirus-2021-3>
23. Silvia Amaro (2021), IMF increases global growth forecast, says crisis end is 'increasingly visible', <https://www.cnbc.com/2021/04/06/imf-world-economic-outlook-april-2021-global-gdp-to-hit-6percent.html#:~:text=The%20IMF%20expects%20the%20world,sett%20to%20expand%20by%206.4%25.>